
Park Škocjanske jame – zavarovano območje kot priložnost za razvoj turizma

Vanja Debevec

Škocjanske jame so bile leta 1986 vpisane v seznam svetovne naravne in kulturne dediščine UNESCO. Vlada Republike Slovenije je s posebnim zakonom leta 1996 ustanovila Regijski park Škocjanske jame in Javni zavod Park Škocjanske jame, ki z zavarovanim območjem upravlja. Ohranjanje in varstvo naravne in kulturne dediščine predstavlja obliko razvoja, ki teži po vzpostavitvi višje kakovosti bivanja in ustvarjanja svoje lastne dediščine.

Ključne besede: zavarovano območje, biosferno območje, mednarodne designacije, izobraževanje, turizem

Škocjan Caves were listed as World Heritage UNESCO in 1986. The Government of Republic Slovenia established the Regional Škocjan Caves Park with special law in 1996 and designated a Public Service Agency Škocjan Caves Park for managing authority for the protected area. Protection and conservation of natural and cultural heritage represents a special form of development that aims toward higher level of quality of life and creation of our own heritage.

Keywords: protected area, biosphere reserve, international designations, education, tourism

Mednarodne designacije kot upravljavski izziv

Škocjanske jame, kot izjemna lokacija nacionalnega in svetovnega pomena, se odlikujejo po več designacijah, ki temu edinstvenemu podzemnemu svetu na Krasu izkazujejo preverjeno priznanje ter narekujejo ukrepe in dejavnosti, ki zagotavljajo temu primerno varstvo.

Izjemne geomorfološke značilnosti, podzemni kanjon reke Reke, slikovite udornice, bogata arheološka najdišča so botrovale zgodnjim sistematičnim raziskovanjem speleoloških značilnosti tega območja in bile leta 1986 prepoznane od svetovne strokovne javnosti kot izjemna univerzalna vrednost, ki temelji vpisu v seznam svetovne dediščine UNESCO.

S tovrstnim prestižnim priznanjem svetovne javnosti je bila na nacionalnem in lokalnem nivoju, izpostavljena nova odgovornost za trajno ohranjanje in varovanje svetovne dediščine. Vlada Republike Slovenije je s posebnim zakonom leta 1996 ustanovila Regijski park Škocjanske jame » z namenom, da se ohranijo in raziskujejo izjemne geomorfološke, geološke in hidrološke znamenitosti, redke in ogrožene rastlinske in živalske vrste, paleontološka in arheološka najdišča, etnološke in arhitekturne značilnosti in kulturna krajina ter zagotovijo možnosti za ustrezen razvoj« (Uradni list RS, št. 57/96 in 46/14-ZON-C). Obenem je vlada RS istega leta ustanovila tudi Javni zavod park Škocjanske jame (JZ PŠJ), kot upravljalca zavarovanega območja. JZ PŠJ svoje poslanstvo združuje na temelju določil mednarodnih konvencij ter sloven-

ske zakonodaje, kar je predstavljeno v programu varstva in razvoja zavoda (Uradni list RS, št. 11/14).

Težnja po posebnem zavarovanju lokacije pod okriljem konvencije o svetovno pomembnih mokriščih, je nastala ob naraščajoči potrebi po izpostavitvi pomena podzemnih voda in je imela kot prednostno nalogo zaščito podzemnega toka reke in vsled temu izpostavljanja pomena kakovosti vode za celoten kraški podzemni bazen. Leta 1999 je podzemni tok reke Reke bil uvrščen na seznam mokrišč svetovnega pomena konvencije Ramsar, kot eno prvih podzemnih mokrišč na svetu. Poleg vzpostavitve novih obveznosti je bil izziv predstavitve konvencije in nove terminologije usmerjen v raziskovalno in izobraževalno dejavnost parka.

Povezave naravnih vrednot in kulturne dediščine so za upravljalca od nekdaj predstavljale celoto v povezavi z ljudmi, ki na območju parka živijo in delajo. V ožjem zavarovanem območju Škocjanskih jam, ki pokriva območje 401 ha in ja v celoti v občini Divača, se nahajajo tri vasi: Škocjan, Betanjo in Matavun. Vplivno območje parka, ki pokriva Reko in porečje Reke, s površino 45 000 ha, vključuje naselja združena v štiri občine Ilirska Bistrica, Pivka, Postojna in Hrpelje - Kozina.

V želji po kakovostnem varstvu in razvoju parka, kot tudi po vzajemnih dejavnostih, ki vključujejo varstvo naravne in kulturne dediščine s ciljem dviga kakovosti bivanja in življenja ljudi, se je PŠJ vključil v UNESCO program MAB – Človek in biosfera. Temeljni cilji tega programa so varstvo biotske pestrosti, genskega in vrstnega bogastva, raziskovanje naravne, kulturne dediščine ter doprinos k vedenju svetovne javnosti, spodbujanje trajnostnega razvoja s sonaravno rabo naravnih virov. Tako se je ožjemu zavarovanemu in vplivnemu območju pridružilo še tranzicijsko območje, ki pokriva celotno ozemlje občine Divača. S tem razširjenim območjem so se Škocjanske jame, kot UNESCO Biosferno območje Kras, leta 2004 uvrstile v svetovno mrežo UNESCO biosfernih območij.

Vodila, ki so pogojevala pobudo in vpis v prestižne designacije, so kot prvo izpostavljale zaščito edinstvenega podzemnega sveta, skrb za ohranjanje kakovosti vode v reki Reki na površju in v njenem podzemnem toku, priložnost za aktivno vključevanje ljudi in lokalnih skupnosti v delo in razvoj lokacije in tudi širšega območja. Zgolj turistična dejavnost, oziroma povečana prepoznavnost lokacije zaradi mednarodnih designacij, ni bila nikoli izpostavljena kot prioriteta naloga ali razlog za obstoj zavarovanega območja parka. Predstavitev vzpodbud lokalnim skupnostim, je temeljila na oživitvi kulturne dediščine in varstva narave, na izobraževanju in kakovostnem razvoju vzporedno z omejitvami, ki jih varstvo narekuje. Kot posledica večje prepoznavnosti lokacije, je turistična dejavnost obravnavana z načrtovanim spremljanja stanja, zagotavljanja varnega obiska s pozitivnimi vtisi in izkušnjami, ter preprečevanjem prevelike obremenitve zaradi obiskovalcev in je usmerjena v območja tudi izven meja parka. Konvencija o varovanju svetovne naravne in kulturne dediščine, v svojih določilih narekuje lokacijam svetovne dediščine, da omogočijo dostop, informacije in znanje o dediščini vsem ljudem. Tako upravljalca lokacij svetovne dediščine varuje in ohranja svetovno dediščino hkrati z razvojem izobraževanja in ozaveščanja javnosti.

Zmotno je torej predvidevati, da bo samo designacija z znamko sama po sebi vir ekonomskega dobička. Lahko bi rekli, da je šele posledica lastnega delovanja in vlaganja v infrastrukturo, v programe interpretacije, izobraževanja in ozaveščanja javnosti ter v monitoring naravne in kulturne dediščine na lokaciji, spremljanje vpliva obiskovalcev in stalnega načrtovanja organizacije obiska, tisto, kar nas odlikuje in potrjuje, da smo del svetovne mreže tovrstnih designacij. Tako ne promoviramo le svojih danosti, pač tudi program in druge lokacije po svetu, kar pomeni, da poskušamo obogatiti znanje in ozavestiti ljudi ter jih peljati k spremembam ravnanja in višji ozaveščenosti tudi v domačem okolju.

Pretekle stvaritve narave in prednikov so nam bile zaupane v varstvo in skrb za ohranjanje v prihodnosti, zato moramo to priložnost izkori-

stiti s svojim preudarnim delom in ustvarjanjem svoje dediščine za naše naslednike.

Slika 1: Podzemni tok Reke v Škocjanskih jamah, (foto: B. Lozej, arhiv PŠJ).

Turistična dejavnost kot izziv za varstvo in ohranjanje naravne in kulturne dediščine

Zavarovana območja v svetu so vsako leto ciljne destinacije za milijone obiskovalcev. Pričakovati je, da bo priljubljenosti tovrstnih območij naraščala tudi v prihodnje, zaradi izjemnih lepote in tudi redkosti.

Turistična dejavnost se za zavarovano območje kaže kot korist v izobraževanju ljudi o varstvu naravne in kulturne dediščine ter trajnostnem razvoju, ki omogoča ekonomsko korist lokalni skupnosti. Vzporedno s tem dejstvom, pa je ključno spoznanje, da ima veliko število obiskovalcev lokacije vpliv tako na naravne vrednote kot kulturno dediščino in nenazadnje tudi na lokalno skupnost. Tako se izkaže, da je za up-

ravljalca izziv vzdrževanje ravnovesja med zahtevami po obisku, njegovi kakovostni izvedbi in hkrati varstvu okolja in danosti kulturne dediščine. Z visoko kakovostno izkušnjo obiska in učinkovitim okoljskim izobraževanjem, narašča tudi razumevanje ohranjanja biotske in kulturne pestrosti ter zavedanje obvez po varstvu le-teh. Turizem v zavarovanih in sosednjih območjih je lahko učinkovito orodje za varstvo dediščine, ob sočasnem skrbnem in strateškem uvajanju politik varstva in ohranjanja ter proaktivnim in učinkovitim upravljanjem turizma. Da bi zagotovili čim večji napredek v tej smeri pa je nujno, da se vzpostavi kakovostno izobraževanje osebja in tudi lokalne skupnosti, kakor tudi spremljanje stanja obiska v smislu boljšega razumevanja vzorcev obiska, števila obiskovalcev, njihovih moti-

vacij in zadovoljstva (Lockwood, Worboys, Kothart, 2006).

Pričevanja o obiskovanju jam in občudovanju podzemnega sveta, sega na slovenskem prostoru že v 17. stoletje. Kultura bivanja in dela prebivalcev vasi Škocjan, Betanja in Matavun, pa tudi okolice, je bila povezana z izvajanjem turistične dejavnosti za obiskovalce že v začetku 19. stoletja. Že tedaj so se v Škocjanskih jamah organizirali domačini, ki so prevzeli vlogo vodnikov po jamah in opravljali tudi gradbena in vzdrževalna dela. Skupaj z različnimi upravljavci jam in strokovnjaki, ki so raziskovali hidrološke in ge-

ološke značilnosti jam, so domačini sodelovali tudi pri teh podvigih.

Javni zavod Park Škocjanske jame beleži zmerno in kontinuirano rast v številu obiskovalcev. S ciljem izvajanja kakovostnega in prilagoditvenega upravljanja zavarovanega območja so dejavnosti monitoringa, izobraževanja, interpretacije in ozaveščanja kot sodelovanja z javnostmi in predvsem lokalnimi skupnostmi predmet rednega dela, ki je tudi določeno v programu varstva in razvoja parka (Uradni list RS, št. 11/14). Sama lokacija jam in ožjega zavarovanega območja ni bila nikoli predmet masovne-

Slika 2: Obiskovalci v Veliki Dolini (foto: B. Lozej, arhiv PŠJ).

ga turizma in vse ureditve infrastrukture kot turistične ponudbe temeljijo na omejitvah zaradi varstva naravnih vrednot kulturne dediščine. Poleg vodenih ogledov Škocjanskih jam, ki

zagotavljajo poleg nadzora tudi svojevrstno izobraževalno izkušnjo za obiskovalce, je v parku vzpostavljen izobraževalni program za obiskovalce v obliki učne poti Škocjan ter muzejskih

predstavitev tem iz etnologije, speleologije, arheologije, biologije in geologije, ki so edinstvene v ožjem zavarovanem območju.

O pomenu primerne upravljanja zavarovanih območij, ki lahko zavzame tudi širše družbene dimenzije, pričajo tudi sklepi Mednarodne zveze za varstvo narave (IUCN) in Svetovne komisije za zavarovana območja (WCPA) s VI. Svetovnega kongresa parkov. Le-ti narekujejo zavezujoče obljube krepitev razvoja zavarovanih območij, vlagan v naravne rešitve in spodbude družbi za primeren razvoj ter spodbujanja ljudi vsega sveta, da izkusijo čudež narave prav preko zavarovanih območij. Tako naj bi s slednjimi spodbudami motivirali in vključili nove generacije urbanih in ruralnih skupnosti za prihodnje vlaganje v trajnost planeta in kakovost življenja ljudi (The Promise of Sydney Vision, IUCN World Parks Congress Sydney, 2014).

Odgovornost ohranjanja svoje dediščine se nujno navezuje na pridobivanje znanj in veščin za kakovostno opravljanje svojega dela, širjenje dobrih rezultatov in izmenjavo izkušenj. Pri slednjih je izjemnega pomena vključevanje lokalnih skupnosti tako zaradi razumevanja in ohranjanja tradicionalnega znanja, kot tudi zaradi spoštovanja navezanosti ljudi na svoj domači kraj in ponosa ob ohranjanju svoje dediščine.

Trajnostni turizem kot izziv za krepitev identitete lokalnih skupnosti

Pred leti smo v parku oživili jamski praznik Belajtna, na katerem so v 37 letni tradiciji, ki je zamrla v 40. letih 20. stoletja, domačini in upravljavci jam predstavili svoje delo v jami in omogočili ogled obiskovalcem. Vsaka zadnja nedelja v mesecu maju je tako namenjena lokalnim skupnostim iz zavarovanega, vplivnega in tranzicijskega območja, ki javnosti predstavijo svoje delo, storitve in izdelke. Ob svojevrstni spodbudi rabe lokalnih virov in znanja, je na ta dan mogoč ogled Škocjanskih jam, s prikazom prvotne osvetlitve manjšega dela jam. Zaposleni v javnem zavodu ta dan izkoristijo tudi za predstavitev svojih dejavnosti, ki se nanašajo na obnovitvena

dela, naravovarstvene akcije, izobraževalne in razvojne projekte.

Proizvajalci in ponudniki storitev so se že pred leti povezali v mrežo deležnikov, ki združuje vse, ki bi v prihodnosti želeli pridobiti znamko parka za svoje izdelke in storitve. To bo predstavljalo svojevrstno promocijo lokalne proizvodnje, spodbudo rabe lokalnih virov in ponovno oživljanje tradicionalnih postopkov, običajev in družinskih ter krajevnih zgodb, ki spremljajo izdelke in njihove ustvarjalce skozi čas.

Trajnostni turizem, ki spodbuja sonaravno rabo virov, smotrno rabo energije, za ključne akterje izpostavlja lokalno skupnost. Dejavnosti, ki se izvajajo na kraju samem, v soglasju in dogovoru z lokalnimi izvajalci imajo visoko stopnjo odgovornosti za varovanje naravnih vrednot in kulturne dediščine kot predmeta obiska ter zagotavljanje kakovosti storitev in proizvodov. Ekonomska korist, ki nastane vsled izvajanja turistične dejavnosti, pa je neposredno vrnjena v lokalno okolje.

Pri praktičnem udejanjanju tega je ključno, da posameznik in lokalna skupnost, prepozna ali uvidi, spozna in usvoji svojo dediščino in se zavzame zanjo. Tako, da postane turizem, po tem, ko se ljudje zavedo svojih korenin in jim postane tovrstno delo pomembno za ohranjanje svoje dediščine, lokalnega znanja in krepitev identitete, dejavnost, ki nima več izpostavljenega primarnega pomena pridobivanja ekonomskih koristi. Svojo dediščino ohranjamo tako v prvi vrsti zase, rezultate dela pa predstavljamo obiskovalcem. Obratni vrstni red, kaj hitro pridobi pomen napačnim prioritetam, ki ne pripomorejo k dolgotrajnemu uspehu. Sodelovanje z lokalnimi skupnostmi je prioriteta naloga JZ PŠJ, ki je sestavni del izobraževalnih programov, predstavitev rednega dela, naravovarstvenih nalog. Že leta 1999 je JZ PŠJ začel z izobraževalnimi programi za osnovne šole ob reki Reki v vplivnem območju in tudi za šoli v Italiji, katerih lokacija je v povezavi s podzemnim tokom Reke in izlivom v morje. Tej mednarodni mreži dvanajstih šol, ki je izvedla številne odmevne projekte in raziskovalne naloge, tudi s ciljem medgeneracijskih povezav,

se je leta 2014 pridružila mreža univerz. Vanjo se združujejo Univerza v Ljubljani, Univerza na Primorskem in Univerza v Novi Gorici, z željo

delovanjem izkazali pri promociji in ozaveščanju širše javnosti o pomenu biosfernega območja in rezultatih dela. Posamezniki, predstavniki lokal-

Slika 3: Ambasadorji in ambasadorke Biosfernega območja Kras v letu 2014 (foto: B. Lozej, arhiv PŠJ).

po spodbujanju raziskovalnega dela, ki bo vključevalo potrebe in uporabnost izsledkov v lokalni skupnosti ter omogočalo, poleg ohranjanja tradicionalnega znanja, tudi prispevke k novostim na področju trajnostnega razvoja. Prav tako je bilo v sklopu UNESCO programa MAB – Človek in biosfera ustanovljenih pet odborov UNESCO Biosfernega območja Kras, ki omogočajo aktivno vključevanje prebivalcev območja. V odbore za varstvo kulturne dediščine, za varstvo narave, za trajnostni turizem, za podjetništvo in v odbor proizvajalcev in ponudnikov storitev, so poleg lokalnih skupnosti, vključeni tudi strokovnjaki iz posameznih področij. V letih 2012 in 2014 je PŠJ podelil naziv ambasador/-ka UNESCO Biosfernega območja Kras 37 posameznikom, ki živijo in delajo na tem območju ter so se s preteklim so-

nih skupnosti, sodelujejo z JZ PŠJ tudi kot prostovoljni naravovarstveniki.

V želji, da bi obiskovalcem omogočili spoznavanje širše okolice, poglobljeno dojetje preteklosti in izjemne dediščine teh krajev, ter s tem izkazali svojevrstno priznanje lokalni skupnosti, je JZ PŠJ sklenil urediti več manjših objektov, ki danes kot muzejske zbirke služijo za pričevanje arhitekturnih posebnosti vasi ter tudi za preusmeritev toka obiskovalcev in izkoriščanja gostinske ponudbe lokalne skupnosti ter možnosti prebivanja v mirnem ozračju narave.

PŠJ je v vseh letih delovanja, s pomočjo projektnih in donatorskih sredstev obnovil pet stavb in v njih vzpostavil dejavnosti, ki omogočajo stavbam nov namen in delovanje ter so na ogled javnosti. V Škocjanu je, v obnovljeni Gam-

Slika 4: Pogled na Veliko dolino (foto: B. Lozej, arhiv PŠJ).

bočevi domačiji, danes sedež uprave parka. V obnovljeni Delezovi domačiji je naravoslovni center z biološko, geološko in arheološko zbirko, v kateri so predstavljene najdbe in situ. Za postavitev tega centra je PŠJ leta 2006 prejel Srebrno Valvasorjevo priznanje Muzejske skupnosti Slovenije. Jurjev skedenj, ki je bil obnovljen leta 2000, je namenjen etnološki zbirki z naslovom »Od zrna do kruha«, kjer obiskovalci spoznajo orodja in postopke pridobivanja žite, moke in peke kruha. Jurjev skedenj, ki je bil parku v obnovo podarjen, bo v prihodnje gostil stalno razstavo o zgodovini treh vasi v zavarovanem območju. Promocijsko kongresni center Pr' Nanetovh, v Matavunu, je namenjen strokovnim predavanjem, druženju, sklepanju zakonskih zvez in poslovnih partnerskih poti, v UNESCO knjižnici se zbira literatura iz drugih zavarovanih območij in lokacij svetovne dediščine po svetu, v kleti pa je urejen prostor za razstave in druge prireditve. V obnovljenem informacijskem centru v Matavunu je na

ogled zbirka, ki predstavlja zgodovino odkrivanja Škocjanskih jam.

V teh muzejskih zbirkah se v poletnih mesecih odvijajo številne delavnice za obiskovalce in domačine, preko leta pa je lokalni skupnosti in tudi širši javnosti na voljo več izobraževanj, delovnih srečanj za izmenjavo mnenj in usklajevanje predlogov za nove izzive. Skupaj iščemo nove priložnosti za spodbujanje trajnostnega turizma, ki temelji na lokalnih možnostih naravnih in kulturnih danostih ter svetovno znanih posebnostih, katerih del smo, s svojim domačim ognjiščem, tudi mi sami.

Zaključek

Turizem v zavarovanih območjih je za upravljalce velik izziv. Ob zavedanju, da neprimerno upravljanje obiska in preveliko število obiskovalcev, lahko vodi v uničenje naravne in kulturne dediščine, je potrebno najti primerno ravnovesje med varstvom in ohranjanjem ter turistično

dejavnostjo. Slednja je lahko velika prednost, ko je načrtovana tako, da sledi načrtovanemu izobraževanju, raziskovanju in spremljanju stanja naravni in kulturne dediščine ter krepitvi identitete lokalnih skupnosti. Vključevanje lokalnih skupnosti v načrtovanje, izvajanje dejavnosti varstva biotske in kulturne pestrosti ter turistične dejavnosti, je učinkovit način vzpostavljanja partnerstev med upravljalcem in deležniki zavarovanega območja. Tako se poleg izobraževanja in dviga ozaveščenosti, sprejme tudi visoko stopnjo odgovornosti do svojega okolja in dediščine ter preudarnost pri načrtovanju turistične dejavnosti.

Kot zavarovano območje predstavljamo naravne in kulturne posebnosti, ki nas odlikuje doma in v svetu ter s tem tudi mednarodne designacije UNESCO, MAB in Ramsar ter njihove mednarodne programe. V skladu s pregovorom »dober glas seže v deveto vas«, je pomembno posredovati širši javnosti odgovorno ravnanje in kakovost lastnega dela pri izobraževanju, ozaveščanju obiskovalcev kot načrtovanju razvoja z lokalno skupnostjo, da bi tako prispevali k znanju, varstvu in ohranjanju svetovne dediščine in biosfere po celem svetu.

Povzetek

Škocjanske jame se odlikujejo po več designacijah, ki temu edinstvenemu podzemnemu svetu na Krasu izkazujejo preverjeno priznanje ter narekujejo ukrepe in dejavnosti, ki zagotavljajo temu primerno varstvo.

Leta 1986 so bile vpisane v seznam svetovne dediščine UNESCO.

Vlada Republike Slovenije je s posebnim zakonom leta 1996 ustanovila Regijski park Škocjanske jame in Javni zavod Park Škocjanske jame, kot upravljalca zavarovanega območja. Leta 1999 je podzemni tok reke Reke bil uvrščen na seznam mokrišč svetovnega pomena konvencije Ramsar, leta 2004 pa se je park uvrstil v svetovno mrežo UNESCO biosfernih območij kot UNESCO Biosferno območje Kras.

Vodila, ki so pogojevala pobudo in vpis v prestižne designacije, so kot prvo izpostavljale zaščito edinstvenega

podzemnega sveta, skrb za ohranjanje kakovosti vode v reki Reki na površju in v njenem podzemnem toku, priložnost za aktivno vključevanje ljudi in lokalnih skupnosti v delo in razvoj lokacije in tudi širšega območja. Zmotno je predvidevati, da bo samo designacija z znamko sama po sebi vir ekonomskega dobička.

Turistična dejavnost se za zavarovano območje kaže kot korist v izobraževanju ljudi o varstvu naravne in kulturne dediščine ter trajnostnem razvoju, ki omogoča ekonomsko korist lokalni skupnosti. Za upravljalca je izziv vzdrževanje ravnovesja med zahtevami po obisku, njegovi kakovostni izvedbi in hkrati varstvu okolja in danosti kulturne dediščine.

S ciljem izvajanja kakovostnega in prilagoditvenega upravljanja zavarovanega območja so dejavnosti monitoringa, izobraževanja, interpretacije in ozaveščanja kot sodelovanja z javnostmi in predvsem lokalnimi skupnostmi predmet rednega dela, ki je tudi določeno v programu varstva in razvoja parka.

Ko se ljudje zavedo svojih korenin in jim postane predstavitev le-teh pomembno delo za ohranjanje svoje dediščine, lokalnega znanja in krepitev identitete.

Skupaj z lokalnimi skupnostmi, v delovnih akcijah, izobraževanjih in delu odborov UNESCO Biosfernega območja Kras, iščemo nove priložnosti za spodbujanje trajnostnega turizma, ki temelji na lokalnih možnostih naravnih in kulturnih danosti ter svetovno znanih posebnostih, katerih del smo, s svojim domačim ognjiščem, tudi mi sami.

Summary

Škocjan Caves are distinguished by many international designations that testify the unique phenomena of underground world in Karst region and assure at the same time proper protection.

Škocjan Caves were listed as World Heritage UNESCO in 1986. The Government of Republic Slovenia established the Regional Škocjan Caves Park with special law in 1996 and designated a Public Service Agency Škocjan Caves Park for managing authority for the protected area. In 1999, Škocjan Caves were designated as wetland of international importance under the Ramsar convention. In 2004 Škocjan Caves Park became a UNESCO Karst Biosphere Reserve as a part of world network of biosphere reserves under UNESCO MAB – Man and Biosphere programme.

Guidelines that underline the inscription to prestigious designations emphasised the protection of unique underground world, conservation of quality of water in the Reka River on surface and in the underground, opportunities for active participation of local communities in work and development of location and areas beyond its borders. It is erroneously to assume that only a label by itself delivered in a form of designation will be a source of economic benefit derived from tourism.

Tourism in protected areas presents benefits in education about protection of natural, cultural heritage and sustainable development that enables economic benefit for local community. Managers of protected areas are faced with a challenge of keeping the balance between visitors' demands, quality performance of the visit and at the same time protection of the environment and cultural heritage objects.

With the aim of performing quality and adaptive management of protected area, the subjects of everyday work deal with monitoring, education, interpretation, public awareness and participation of local communities, as stated also in management plan of the park.

When people are aware of their roots, the presentation of this heritage becomes an important work for conservation of their heritage, local knowledge and strengthening of identity.

Together with local communities, in working actions, educations and activities of committees of UNESCO Karst Biosphere Reserve, we look for new opportunities for encouraging the sustainable tourism. Its development is based on local possibilities of natural, cultural resources, world known features and ourselves in our homes as a part of them.

Literatura

Odlok o Programu varstva in razvoja Parka Škocjanske jame za obdobje 2013–2017 (Uradni list RS, št. 11/14).

Zakon o regijskem parku Škocjanske jame (Uradni list RS, št. 57/96 in 46/14 – ZON-C).

Lockwood, Michael, Graeme L. Worboys, Ashish Kothart, "Managing Protected areas: A global guide, *Tourism and recreation* (2006), 495–527, 802 s.

The Promise of Sydney Vision, IUCN World Parks Congress Sydney 2014 <http://www.worldparkscongress.org/downloads/about/THE%20PROMISE%20OF%20SYDNEY%20Vision%20eng%20version%20final%2019%20Nov.pdf>

[worldparkscongress.org/downloads/about/THE%20PROMISE%20OF%20SYDNEY%20Vision%20eng%20version%20final%2019%20Nov.pdf](http://www.worldparkscongress.org/downloads/about/THE%20PROMISE%20OF%20SYDNEY%20Vision%20eng%20version%20final%2019%20Nov.pdf)